

Paziņojums

par Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam (NAP2027)

Saeima šā gada 2. jūlija sēdē, apstiprinot NAP2027:

atgādina, ka ar 2021. gadu Latvijā un Eiropas Savienībā sākas jauns vidēja termiņa plānošanas periods un Latvijai ir nepieciešams skaidrs, izsvērts, labi pamatots un uz sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu vērsts valsts attīstības redzējums, kura īstenošanā nākamajos septiņos gados tiks ieguldīti ievērojami Eiropas Savienības un valsts budžeta līdzekļi;

konstatē, ka NAP2027 tika pamatā izstrādāts jau pirms Covid-19 pandēmijas un no tās izrietošo sociālekonomisko seku ietekmes prognozēšanas ilgākā laikposmā ar plašu sabiedrības līdzdalību, aptverot visus Latvijas reģionus, un ir veikts tā stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. NAP2027 izstrādes laikā ir notikušas deputātu un ekspertu diskusijas Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijā, citās Saeimas komisijās un dažādos forumos par NAP2027 prioritātēm, nozaru analīzi un to attīstības perspektīvām, tādējādi visas puses ir sniegušas būtisku ieguldījumu NAP2027 satura veidošanā;

norāda, ka NAP2027 ir vērsts uz sabiedrības paradumu maiņu, tiecoties uz augstāku dzīves kvalitāti, zinošāku sabiedrību, gudrāku uzņēmējdarbību un lielāku atbildību par vides kvalitāti Latvijā. Pamatus tam visam veido kvalitatīva, efektīva un attīstīta izglītības sistēma, kas nodrošina izglītību mūža garumā, lai atbalstītu ikviena Latvijas iedzīvotāja izaugsmi un apgūto zināšanu mērķtiecīgu izmantošanu;

atzīmē, ka Ministru kabinetā NAP2027 īstenošanai ir apstiprināts kompromisos balstīts, fiskāli atbildīgs un izsvērts, nozaru attīstības vajadzību izvērtējumā pamatots investīciju plāns ar indikatīvu publisko finanšu ieguldījumu plānojumu 2021.–2027. gadam, kura avoti ir valsts budžeta attīstības daļas līdzekļi, Eiropas Savienības fondi, citi ārvalstu finanšu līdzekļi un kurš ir pamats sarunām ar Eiropas Komisiju par Eiropas Savienības daudzgadu budžetu un Latvijai paredzētajiem līdzekļiem;

atzīmē, ka Covid-19 straujā izplatība pasaulē un ieviestie pandēmijas ierobežošanas pasākumi ir nopietni ietekmējuši valstu ekonomikas attīstību. Pandēmijas izraisītā krīze ir nopietns pārbaudījums arī Latvijas sabiedrībai un valstij. Tā ir iespēja mainīt paradumus un līdzšinējo rīcību, plānot valsts attīstību un valsts budžetu skaidri noteiktu mērķu sasniegšanai, nevis fragmentēti pa nozarēm, vairāk – neproduktīvas tautsaimniecības struktūras noturēšanai, koncentrēties uz inovatīvas, zināšanās balstītas sabiedrības attīstību un spēju radīt jaunas zināšanas, kā arī mērķtiecīgi virzīties uz digitālu risinājumu attīstību visās tautsaimniecības nozarēs, jo īpaši izglītībā, lai veidotu stabilu sabiedrības izaugsmes pamatu un nodrošinātu uz nākotni vērstus ieguldījumus cilvēkkapitālā;

atzīmē, ka pandēmijas apturēšanai un tās izraisītās krīzes pārvarēšanai tiks izmantoti būtiski papildu resursi un to izmantošanas plānošanā īstermiņa skatījumam (sociālā un ekonomikas saglabāšanas komponente) jābūt saistītam ar NAP2027 stratēģisko mērķu un rīcības virzienu (sociālekonomiskās attīstības komponente) ievērošanu;

uzskata, ka Covid-19 izraisītā krīze jau ir pierādījusi NAP2027 vadmotīva “Paradumu maiņa - ceļš uz attīstību” un stratēģisko mērķu – produktivitāte un ienākumi, vienlīdzīgas iespējas, reģionālā attīstība un sociālā uzticēšanās – aktualitāti un nozīmi valsts ilgtspējas aspektā. NAP2027 stratēģiskie mērķi atspoguļo tās mūsu kopīgās vērtības, uz kurām jābalstās Latvijas valstij un sabiedrībai, jo tās nemainās īstermiņa krīžu vai ārējo notikumu iespaidā. Šie mērķi atbilst mūsdienu sabiedrības vajadzībām un vēl spēcīgāk iezīmē valsts ilgtermiņa attīstības virzienus un pozicionēšanos globālajā konkurētspējas arēnā;

uzskata, ka Covid-19 izraisītā krīze ir skaidri pierādījusi nepieciešamību pēc piegādes drošības risinājumiem, kas garantētu kritiski svarīgo materiāltehnisko līdzekļu pieejamību un nodrošinājumu līdzīgu krīžu laikā. Drošās piegādes ķēdes būtu jāveido ciešā valsts sektora un privātā sektora sadarbībā visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ietvaros, tādējādi būtiski palielinot valsts spējas pārvarēt dažādas iespējamās krīzes;

ņemot vērā, ka makroekonomiskās prognozes turpmākajiem gadiem ir neskaidras, attiecībā uz Covid-19 izplatību pasaulē var īstenoties dažādi nākotnes

scenāriji, valsts ilgtermiņa attīstība ir atkarīga arī no Covid-19 dēļ noteiktajiem ierobežojumiem un valsts atbalsta pasākumiem, ir svarīgi īstenot pārdomātus ieguldījumus jomās, no kuru veiktspējas vistiešāk ir atkarīga sabiedrības drošība un veselība, kā arī Covid-19 vīļņa seku mazināšana, tas ir, veselības aprūpē un slimību profilaksē, mūžizglītībā, zinātnē un pētniecībā, īpaši biomedicīnā, civilajā aizsardzībā, īpašu uzmanību pievēršot materiālajām rezervēm un vietējās pārtikas nodrošinājumam, individuālajā drošumspējā, lai uzlabotu iedzīvotāju gatavību pielāgoties mainīgajiem dzīves apstākļiem, kā arī stimulēt tautsaimniecību, lai ļautu krīzes skartajām nozarēm, tai skaitā vidējiem un maziem uzņēmējiem, pielāgoties jaunajiem apstākļiem un turpināt darbību, ievērojot visus nepieciešamos drošības pasākumus;

atzīmē, ka NAP2027 nav īstermiņa risinājums Covid-19 izraisītās krīzes seku novēršanai, jo šai nolūkā tiek izstrādāti īstermiņa atbalsta instrumenti. Pandēmijas seku novēršana būs vairākus gadus ilgs process, kura gaitā vajadzēs atjaunot un pārstrukturēt visu Eiropas Savienības dalībvalstu ekonomiku, ņemot vērā pārmaiņas starptautiskajā darba dalīšanā un krīzes atšķirīgo ietekmi uz Eiropas Savienības dalībvalstīm un to reģioniem;

aicina Ministru kabinetu šai laikā, kad Latvijas iedzīvotājus un tautsaimniecību skārušās Covid-19 izraisītās krīzes ietekme prasa visu spēku un līdzekļu mobilizāciju, neatliekami:

veselības aprūpes un sabiedrības drošības jomā mērķtiecīgi īstenot un pastiprināt pasākumus cilvēkresursu piesaistei valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sektorā, veselības aprūpes kvalitātes un pieejamības uzlabošanai, jo īpaši attiecībā uz sociāli mazaizsargātām personām, veselības aprūpes sistēmas kapacitātes stiprināšanai, centralizētas pacienta elektroniskās veselības kartes un attālināto veselības pakalpojumu attīstīšanai, Veselības ministrijas, veselības aprūpes un drošības iestāžu sadarbības spējai un gatavībai katastrofām un krīzes situācijām, palielinot valsts budžeta finansējumu veselības aprūpei, tai skaitā darba samaksu ārstniecības personām, kā arī nodrošinot Eiropas Savienības fondu investīcijas; mērķtiecīgi tiekties uz to, lai NAP2027 īstenošanas periodā veselības aprūpei atvēlētais valsts budžeta finansējums būtu tuvs Eiropas Savienības vidējam rādītājam vai pat sasniegtu to; saglabāt publisko

sektoru kā nozīmīgu valsts aprūpes sistēmas dalībnieku, nodrošinot atbilstīgu ārstniecības iestāžu tīklu visā valsts teritorijā;

sociālās aizsardzības un vienlīdzīgu iespēju jomā ģpašu uzmanību pievērst minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai ikvienam sabiedrības loceklim, kā arī sociālā, psiholoģiskā un materiālā atbalsta pieejamībai, ģpaši krīzes situācijā nonākušiem cilvēkiem un mājsaimniecībām, pie sociālā riska grupām piederošiem iedzīvotājiem, nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām;

tautsaimniecībā nodrošināt nepieciešamo valsts atbalstu apgrozāmo līdzekļu un kapitāla pieejamības veicināšanai uzņēmumiem, lai tie ātrāk pārvarētu krīzes sekas un turpinātu uzlabot savu produktivitāti; īstenot tautsaimniecības digitālo transformāciju, izmantojot jaunās iespējas, ko paver elektroniskā komercija un e-pārvalde, ieviešot jaunus nodarbinātības veidus, attīstot augstākas digitālās prasmes, augstas kvalitātes datu pārraides infrastruktūru, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju risinājumu un publisko pakalpojumu plašāku elektronizāciju; stiprināt aktīvās darba tirgus politikas spējas reaģēt uz īstermiņa bezdarba līmeņa pieaugumu, kā arī veidot un īstenot ilgtspējīgu darba tirgus politiku un elastīgu mūžizglītības sistēmu, nodrošinot iedzīvotājiem iespēju līdz ar jaunu prasmju un kompetenču apgūšanu sekmīgi iekļauties nākotnes darba tirgū; atbalstīt mērķtiecīgus ieguldījumus uzņēmumu elastībā un spējā pielāgot esošās ražotnes un pakalpojumu sniegšanas platformas jaunu, tirgū pieprasītu produktu ražošanai un pakalpojumu sniegšanai, tai skaitā sekmējot efektīvāku vietējo resursu izmantošanu; atbalstīt ieguldījumus sabiedrības drošībai nozīmīgā infrastruktūrā, energoefektivitātē, tai skaitā centrālajā siltumapgādē, kā arī visaptverošas valsts aizsardzības ietvaros attīstīt vietējās tautsaimniecības piegāžu drošību, lai veicinātu visas sabiedrības un tautsaimniecības nozaru noturību, darbības turpināšanu krīzes apstākļos un maksimāli ātru atgūšanos darbībai pēc krīzes pārvarēšanas; atbalstīt tiesiskuma stiprināšanu un investīciju aizsardzību;

ģpaši uzsver nepieciešamību NAP2027 īstenošanas periodā sekmēt straujāku un ilgtspējīgu Latvijas tautsaimniecības struktūras transformāciju, palielināt mērķtiecīgus publiskā un privātā sektora ieguldījumus zinātnē un izglītībā, jo sevišķi augstākajā izglītībā un mūžizglītībā, kā arī pētniecībā un attīstībā, lai ilgttermiņā

virzītos uz P&A veikto ieguldījumu apjomu – vismaz 3 procenti no IKP, tādējādi tuvinoties inovāciju radīšanas ziņā sekmīgāko Baltijas jūras reģiona valstu līmenim;

norāda, ka Saeima ar lēmumu uzdevusi iekļaut reģionālo attīstību NAP2027 stratēģisko mērķu kopumā un ka uzsāktajai administratīvi teritoriālajai reformai ir jāpalīdz risināt tādus izaicinājumus kā policentriskas attīstības veicināšana, nomales efekta mazināšana un kultūrvēsturiskās daudzveidības stiprināšana jaunajās administratīvajās teritorijās. Jāīsteno koordinēta valsts un pašvaldību darbība ekonomikas sildīšanā, nodrošinot atbilstošus uzņēmējdarbības atbalsta instrumentus, kas pieejami visā Latvijas teritorijā un ļauj kāpināt produktivitāti un eksportspēju, radot priekšnosacījumus tam, lai katrā pašvaldībā būtu vismaz viens pilnvērtīgs attīstības centrs, un stiprinot katra jaunveidojamā novada attīstību. Ministru kabinetam uzdots izvērtēt attīstības centru potenciālu administratīvi teritoriālās reformas rezultātā apvienotajās pašvaldībās un piedāvāt Saeimai līdz ar NAP2027 vidusposma īstenošanas novērtējumu Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam noteikto attīstības centru pārskatīšanu;

uzsver nepieciešamību saglabāt un kopt Latvijas kultūras mantojumu, veicināt jaunrades procesus, attīstīt daudzveidīgu kultūras vidi, pilnvērtīgi darbojoties Eiropas un pasaules kultūras telpā, sniegt atbalstu kultūras un mediju nozarēm krīzes radīto zaudējumu mazināšanai un šo nozaru atveseļošanai, radīt sociāli atbildīgus un ilgtspējīgus nodarbinātības modeļus šajās nozarēs, jo tām ir izšķirīga nozīme valsts identitātes veidošanā un demokrātiskas sabiedrības funkcionēšanā;

atzinīgi novērtē pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora apņēmību un izlēmīgo rīcību, nesavtīgi sniedzot atbalstu citiem iedzīvotājiem, pašvaldībām un valstij Covid–19 izraisītās krīzes laikā. Atjaunojot Latvijas tautsaimniecību kvalitatīvi jaunā pakāpē, šī sadarbības spēja attīstāma ar atbalsta programmām pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai, pilsonisko iniciatīvu un brīvprātīgā darba veicināšanu un nosakot dialogam ar pilsonisko sabiedrību līdzvērtīgu pieeju ar sociālo dialogu visos lēmumu pieņemšanas posmos, tādējādi stiprinot demokrātiju, palielinot iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos un uzticēšanos valstij;

pauž pārliecību, ka Covid-19 ir radījusi papildu izaicinājumus valsts attīstībai, kurus risina Latvijas valdība un sabiedrība. Neatkarīgi no tā, cik ilga un dziļa būs Covid-19 izraisītā krīze Latvijā un pasaulē, jāturpina meklēt piemērotākos pasākumus tās seku pārvarēšanai, kuru īstenošanas gaitā varētu gan risināt ar krīzi saistītās

Īstermiņa problēmas, gan iekļauties ilgākam laikposmam plānotajā valsts attīstības redzējumā, ko sniedz NAP2027. No tā būs atkarīga Latvijas valsts ilgtspējīga attīstība, kā arī tautsaimniecības un sabiedrības labklājības straujāka izaugsme nākamajos gadu desmitos. Paradumus mainīt ir vieglāk, ja to darām visi kopā!

Rīgā, 2020. gada 2. jūlijā